

**ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ**

Αθήνα, 20/10/2021

Αρ. Πρωτ. 118

Ταχ. Δ/ση: Κοραή 4, 5^{ος} όροφος, Πτέρυγα Β,

Ταχ. Κώδικας: 10564 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210 3278148

E-mail: sdam@sdam.gr

Πληροφορίες:

ΠΡΟΣ: Κοινοβουλευτικό έλεγχο ΥΠΕΝ

Θέμα: Απάντηση στην Ερώτηση Βουλής αρ. 9275/24.09.2021, με θέμα: «Κατανομή πόρων και προτεραιότητες του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΠΔΑΜ 2021-2027) και συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα».

1. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), οι πόροι του Ταμείου προγραμματίζονται μέσω του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΠΔΑΜ) για τις κατηγορίες περιφερειών στις οποίες στις οποίες βρίσκονται τα εδάφη τα οποία, με βάση τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης, αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα τα οποία απορρέουν από τη διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για την ενέργεια και το κλίμα για το έτος 2030 και προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050 (άρθρα 1, 10, 11 Καν. ΕΕ 2021/1056, 24.06.2021).

Στα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ) υπάρχει εκτενής ανάλυση για το βαθμό εξάρτησης της οικονομίας κάθε περιοχής από τη λιγνιτική δραστηριότητα ή τη λειτουργία ρυπογόνων αυτόνομων Σταθμών Ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν μαζούτ και ντίζελ, την κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης των επιμέρους περιφερειακών ενοτήτων και το βαθμό εξάρτησης της τοπικής απασχόλησης από τις ανωτέρω δραστηριότητες, τον εντοπισμό των τομέων της οικονομίας που θα υποστούν σημαντική συρρίκνωση (παρακμάζοντες τομείς) και οι τομείς που θα διαθέτουν δυνατότητα μετασχηματισμού (μετασχηματιζόμενοι τομείς) από τη μετάβαση.

Ο επιμερισμός του προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης του ΤΔΜ στις συγκεκριμένες περιφερειακές ενότητες/περιφέρειες, ο οποίος ανέρχεται σε 1.629.187.543 € βασίστηκε σε συγκεκριμένα κριτήρια και συντελεστές βαρύτητας αυτών που προέκυψαν μετά τη διαδικασία διαβούλευσης και τα οποία αφορούν:

- Ενίσχυση των επηρεαζόμενων περιοχών αναλογικά :
 - με το περιβαλλοντικό όφελος λόγω της απολιγνιτοποίησης και της ενεργειακής μετάβασης, όπως προσδιορίζεται από τη μείωση των εκπομπών CO₂ (Κριτήριο CO₂ reduction – Συντελεστής βαρύτητας 25%).
 - βάσει των αναμενόμενων κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων στο μέλλον, όπως αποτυπώνονται από τη μείωση της απασχόλησης, η οποία εκτιμάται να επέλθει έως το 2029 (Κριτήριο Employment loss 50%).
- Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης και δυνατότητα άμεσης ανάδρασης των επηρεαζόμενων περιοχών καθώς οι περιοχές με υψηλότερο ποσοστό Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας των ενεργειακών κλάδων στο σύνολο της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας θα εμφανίσουν μειωμένη ανθεκτικότητα στις επικείμενες επιπτώσεις (Κριτήριο GVA portion – Συντελεστής βαρύτητας 20%).
- Επίσης, στη διαδικασία επιμερισμού ελήφθησαν υπ' όψη ο επηρεαζόμενος πληθυσμός ως προς το συνολικό επηρεαζόμενο πληθυσμό των λιγνιτικών περιοχών (Κριτήριο Population lignite – Συντελεστής βαρύτητας 2,5%), και ως προς το συνολικό επηρεαζόμενο πληθυσμό των νησιωτικών περιοχών (Κριτήριο Population oil – Συντελεστής βαρύτητας 2,5%).

Πλέον των ανωτέρω κριτηρίων κατά την κατανομή των πόρων ελήφθησαν υπ' όψη οι κατηγορίες δράσεων που επιλέχθηκαν να περιληφθούν στο ΠΔΑΜ σε συνέχεια των προτάσεων που κατατέθηκαν από Υπηρεσίες συναρμόδιων Υπουργείων ή Περιφερειών, θεσμικούς και λοιπούς φορείς κατά τη διαβούλευση των ΕΣΔΙΜ και του ΠΔΑΜ.

Ειδικότερα για τις επενδυτικές ενισχύσεις, τα ποσοστά χρηματοδότησης προσδιορίζονται στις Κατευθυντήριες γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα [C (2021) 2594, 19.4.2021] στις οποίες θα βασιστεί ο εθνικός Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων περιόδου 2022-2027. Ειδικά για τα εδάφη που προορίζονται για στήριξη από το ΤΔΜ οι εντάσεις αυξάνονται κατά 10% των εντάσεων του ΧΠΕ

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η διαμόρφωση των ποσοστών χρηματοδότησης στις περιοχές στήριξης από το ΤΔΜ, σύμφωνα με το μέγεθος των επιχειρήσεων.

Ανακοίνωση Επιτροπής (19.4.2021) περίοδος εφαρμογής 1.1.2022 έως 31.12.2027							
Περιφέρειες	Κατά κεφαλή ν ΑΕΠ	ενισχύσεις για Περιφέρειες (συνολικά)			ενισχύσεις για περιοχές στήριξης από ΤΔΜ		
		max % ένταση ενίσχυσης			max % ένταση ενίσχυσης		
		για μεγάλες επιχειρήσεις	μεσαίες επιχειρήσεις	μικρές επιχειρήσεις	για μεγάλες επιχειρήσεις	μεσαίες επιχειρήσεις	μικρές επιχειρήσεις
Δυτική Μακεδονία	59,67	40	50	60	50	60	70
Πελοπόννησος	56,67	40	50	60	50	60	70
Βόρειο Αιγαίο	49	50	60	70	60	70	80
Νότιο Αιγαίο	73,67	30	40	50	40	50	60
Κρήτη	58,33	40	50	60	50	60	70

— 2. Στην περίπτωση κατανομής πόρων στα νησιά Βορείου – Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης, πλέον των

κριτηρίων που αναπτύχθηκαν στο σημείο 1 και το γενικότερο σκεπτικό, αξιολογήθηκε η μείωση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας το 2030 συγκριτικά με το 2019, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΕΣΕΚ.

Οι πόροι κατανέμονται στις τρεις νησιωτικές Περιφερειακές ενότητες ως εξής:

Βόρειο Αιγαίο: 66.174.800 €

Νότιο Αιγαίο: 65.000.000 €

Κρήτη: 80.233.600 €

3. Οι δραστηριότητες που υποστηρίζει το ΠΔΑΜ συνδέονται άμεσα με το στόχο του ΤΔΜ για τη στήριξη των ανθρώπων, των οικονομιών και του περιβάλλοντος των εδαφών που επηρεάζονται στη λογική της οικονομικής διαφοροποίησης.

Ειδικότερα σε ότι αφορά στην υποστήριξη του τομέα της επιχειρηματικότητας (ποσοστό ~48% των συνολικών πόρων δημόσιας δαπάνης), ο οποίος αναδείχθηκε από τη διαβούλευση ως εξαιρετικά σημαντικός τομέας για τη δίκαιη μετάβαση των περιοχών, ο σχεδιασμός εστιάζει αφενός στον μετασχηματισμό και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων, οι οποίες χρειάζονται στήριξη για τη μετάβασή τους στην οικονομία μηδενικών ρύπων, και αφετέρου, στην ίδρυση και προσέλκυση νέων επιχειρήσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και οδηγούν σε οικονομική διαφοροποίηση, εκσυγχρονισμό και μετασχηματισμό του υφιστάμενου παραγωγικού μοντέλου.

Οι δράσεις υποστηρίζουν την ανάπτυξη της καινοτομίας, της εξωστρέφειας, του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων σε όλη την παραγωγική τους διαδικασία με έμφαση στην κυκλική οικονομία και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με όρους προστιθέμενης αξίας. Οι ενισχύσεις παρέχονται σε ΜΜΕ και μεγάλες επιχειρήσεις.

4. Η αποκατάσταση και επανάχρηση των εδαφών που έχουν επηρεαστεί/αλλοιωθεί από τη μακροχρόνια μεταλλευτική δραστηριότητα εξόρυξης του λιγνίτη αποτελεί κυρίαρχη πρόκληση της δίκαιης μετάβασης, τόσο σε σχέση με την περιβαλλοντική διάσταση του σχεδιασμού (εξυγίανση, ανάπλαση και υλοποίηση παρεμβάσεων αποκατάστασης του τοπίου και του περιβάλλοντος) όσο και σε σχέση με την αναπτυξιακή του διάσταση, με αναπροσαρμογή των χρήσεων γης και τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων δραστηριοτήτων.

Σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχουν ισχυρές συνέργειες και συμπληρωματικότητα των πόρων του ΤΔΜ με τους αντίστοιχους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας και ως βασικός «κανόνας / κριτήριο διαχωρισμού» προσδιορίζονται τα ακόλουθα:

- (α) μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά εργασίες που συνδέονται με “την αποκατάσταση των εδαφών” / “land restoration” (ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης και τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες).
- (β) μέσω του ΤΔΜ θα χρηματοδοτηθεί κατά κανόνα η εκτέλεση των έργων που είναι αναγκαία για την “αναπροσαρμογή της χρήσης” / “repurposing” αυτών των εδαφών ως υποδοχείς νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ειδικότερα, με βάση το τελικό Εθνικό Σχέδιο, από το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας προβλέπεται να υλοποιηθούν οι ακόλουθες γενικές κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης:

- Εργασίες σταθεροποίησης και διαμόρφωσης του εδάφους
Κοραή 4, 5^{ος} όροφος, Πτέρυγα Β, Τ.Κ.10564 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: (+30) 210 3278418
e-mail: sdam@sdam.gr

- Διαμόρφωση νέων (τεχνητών) λιμνών
- Γεωτεχνικές παρεμβάσεις, χαρτογράφηση, επιθεωρήσεις, συντήρηση, απολύμανση εδάφους, κ.ο.κ.
- Διαχείριση αποβλήτων, που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη
- Κατεδαφίσεις υφιστάμενων υποδομών
- Εξειδικευμένη αποξήλωση / απομάκρυνση εξοπλισμού
- Κόστη που σχετίζονται με τη διαχείριση των εργασιών / έργων αποκατάστασης

Αντίστοιχα, στο πλαίσιο του Π ΔΑΜ προγραμματίζεται να χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης έργα που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την αναπτυξιακή αξιοποίηση των αποκατεστημένων εδαφών όπως: δίκτυα και υποδομές δημόσιου χαρακτήρα που θα κριθούν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων και των λοιπών ιδιωτικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων εντός της περιμέτρου των πρώην λιγνιτικών ορυχείων, δίκτυα και υποδομές εντός των επιχειρηματικών πάρκων που θα κριθούν αναγκαία για την οργανωμένη ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, κ.ο.κ.

Από τον προαναφερόμενο «κανόνα» χρειάζεται μόνο να εξαιρεθούν οι εργασίες αποκατάστασης του χώρου λειτουργίας του ΑΗΣ Πτολεμαΐδα V βάσει του εθνικού χρονοπρογραμματισμού/ΕΣΕΚ για την απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, δεν είναι εφικτό να ενσωματωθούν στον χρονοπρογραμματισμό του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας.

Συμπερασματικά, αφενός το συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και ο χρονοπρογραμματισμός του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, αφετέρου το συγκεκριμένο όριο του εγκεκριμένου προϋπολογισμού που θα καλυφθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης, περιγράφουν και οριοθετούν τα έργα και τις εργασίες εκείνες που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από πόρους του συγκεκριμένου Ταμείου. Τα έργα που θα καλυφθούν από το ΤΔΜ και αφορούν την αλλαγή χρήσεων γης των λιγνιτικών πεδίων, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, έχουν αναπτυξιακό χαρακτήρα, σχετίζονται άμεσα με τις προτεραιότητες του ΠΔΑΜ και φυσικά θα υλοποιηθούν εντός της προγραμματικής περιόδου του ΠΔΑΜ, 21-27.

5. Οι πόροι του ΠΔΑΜ (1.629.187.543 €) προέρχονται από το Ταμείο δίκαιης Μετάβασης, τη συνεισφορά των πόρων ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ καθώς και δημόσια δαπάνη.

Η διερεύνηση της συμπληρωματικότητας και των συνεργειών των δράσεων του ΠΔΑΜ με τα λοιπά Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, είναι μία διαδικασία που εξελίσσεται καθώς η πλειοψηφία των Προγραμμάτων βρίσκεται σε διαδικασία σχεδιασμού και διαβούλευσης.

Με τιμή

Κωστής Μουσουρούλης
Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ